

ЦІНОВИЙ МОНІТОРИНГ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ВНЗ М. ЧЕРНІВЦІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ

Проаналізовано моніторинг цін на освітні послуги вищих навчальних закладів м. Чернівців. Визначено, які саме конкурентні стратегії стосовно вартості навчання використовує у своїй діяльності ВНЗ на ринку освітніх послуг.

Ключові слова: моніторинг цін, освітня послуга, конкурентна стратегія.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки окрему сферу діяльності представляє система вищої освіти країни, яка характеризується складним комплексом відносин між вищими навчальними закладами (ВНЗ), які надають освітні послуги, та споживачами цих послуг (абітурієнтами, студентами, слухачами, аспірантами, докторантами, а також державою та підприємствами як споживачами кінцевого продукту діяльності ВНЗ). Як суб'єкт ринкової економіки, ВНЗ є товаровиробником переважно інтелектуальної продукції та послуг і реалізує цю продукцію як за державними, так і за ринковими (договірними) цінами, тому найважливішим фактором, який впливає на конкурентноспроможність ВНЗ, є вартість освітньої послуги.

Аналіз останніх досліджень. Питання ціноутворення на ринку освітніх послуг та теоретичні аспекти ціноутворення в галузі освіти значною мірою розглянуті в працях таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як В. Базилевич, О. Василик, І. Каленюк, М. Карлін, Ю. Пасічник, А. Таркуцяк, В. Федосов, Л. Цимбал, Т. Боголіб, І. Каленюк, Т. Оболенська, В. Огаренко, А. Віфлеємський, О. Панкрухін, В. Чухломін, Д. Шевченко. Політика ціноутворення сучасного вищого навчального закладу стосується життєво важливих аспектів його існування та подальшого розвитку, тому має бути виваженою й обґрунтованою. Політика ціноутворення стосується життєво важливих аспектів існування та подальшого розвитку сучасного вищого навчального закладу, визначає стратегічні цілі та ринковий успіх ВНЗ.

Метою статті є виявлення моніторингу цін на освітні послуги ВНЗ на ринку освітніх послуг м. Чернівців та ідентифікація стратегії ціноутворення ВНЗ м. Чернівців.

Результати дослідження. Моніторинг цін - це оперативне, повторюване, об'єктивне дослідження рівня, динаміки, тенденцій змін цін на окремі товари та послуги на чітко визначеній локалізації,

яке здійснюється на основі використання як кабінетних, так і польових досліджень.

Для порівняння цін ВНЗ на освітні послуги ми пропонуємо таку методику проведення цінового моніторингу. За отриманими матеріалами з кожного ВНЗ ми побудували таблиці, де представлені ціни на напрямки підготовки за різними освітньо-кваліфікаційними рівнями (бакалавр, спеціаліст, магістр) на денну та заочну форми навчання. У табл. 1 запропоновано вартість навчання на економічні спеціальності в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (ЧНУ ім. Ю. Федьковича) [4].

Табл. 1 демонструє вартість навчання в університеті за 2012 рік у гривнях. Як бачимо, на всі економічні спеціальності в університеті присутні три освітньо-кваліфікаційні рівні. Найвища вартість навчання представлена на напрямки підготовки / спеціальності: фінанси і кредит (від 5000 до 12000 грн) і менеджмент (від 4600 до 11400 грн.).

Табл. 2 демонструє ціни на основні напрямки підготовки / спеціальності в БДФЕУ за 2012 рік [5]. Освітньо-кваліфікаційні рівні бакалавр, спеціаліст, магістр присутні на всіх економічних спеціальностях, крім права. Ціни на освітні послуги не диференціюються залежно від спеціальності, є різниця між цінами на денну та заочну форму навчання. Відсутність диференціації цін не дозволяє здійснити вплив на цільові аудиторії та синхронізувати попит на окремі спеціальності.

У табл. 3 узагальнені дані щодо вартості навчання у ЧТЕІ КНТЕУ за 2011-2012 навчальний рік [6]. З таблиці видно, що ВНЗ пропонує достатньо широкий перелік напрямків підготовки та спеціальностей. Не на всіх спеціальностях є всі освітньо-кваліфікаційні рівні, на шістьох спеціальностях відсутній освітньо-кваліфікаційний рівень магістр, що впливає на конкурентну позицію ВНЗ.

Вартість навчання в ЧТЕІ КНТЕУ на різні напрямки та спеціальності коливається. Найвищі ціни на такі спеціальності: облік і аудит,

Таблиця 1

**Вартість навчання за один навчальний рік у ЧНУ ім. Ю. Федьковича
станом на 1.01.12 року, м. Чернівці**

Галузь знань	Спеціальність	Бакалавр		Спеціаліст		Магістр	
		денна форма	заочна форма	денна форма	заочна форма	денна форма	заочна форма
Економіка та підприємництво	Економічна кібернетика	7500	3500	9700	-	10900	-
	Міжнародна економіка	7500	3500	9700	7300	10900	9800
	Фінанси і кредит	8500	5000	10900	8500	12000	10900
	Облік і аудит	7500	3500	9700	7300	10900	9800
	Економіка підприємства	7500	3500	9700	7300	10900	9800
Менеджмент та адміністрування	Маркетинг	7500	3500	9700	7300	10900	-
	Менеджмент	8000	4600	10300	7300	11400	10300

Таблиця 2

Вартість навчання за один рік у БДФЕУ станом на 1.01.12 року, м. Чернівці

Галузь знань	Спеціальність	бакалавр		Спеціаліст		Магістр	
		денна форма	заочна форма	Денна Форма	заочна форма	денна форма	заочна форма
Економіка та підприємництво	Облік і аудит	7500	3700	7500	3700	7500	3700
	Митна справа	7500	3700	7500	3700	7500	3700
	Фінанси і кредит	7500	3700	7500	3700	7500	3700
	Фінанси підприємства	7500	3700	7500	3700	7500	3700
	Економіка підприємства	7500	3700	7500	3700	7500	3700
	Казначейська справа	7500	3700	7500	3700	7500	3700
	Фінанси	7500	3700	7500	3700	7500	3700
	банківська справа	7500	3700	7500	3700	7500	3700
Право	Право	7500	3700	7500	3700	-	-

менеджмент, міжнародна економіка та банківська справа (за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр).

На рис. 1 продемонстровано середні вартості навчання в ЧНУ, БДФЕУ, КНТЕУ за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр за 2011/2012 н.р. Співвідношення середньої вартості навчання відбувається за денною та заочною формами навчання. Із рисунка видно, що в ЧНУ на денній формі навчання середня вартість складає 7714 грн., а на заочній - 3871 грн., в БДФЕУ на денній - 7500 грн., заочній - 3500 грн., у КНТЕУ денна - 7643 грн., заочна - 2708 грн.

З даного рисунка можна зробити висновок, що найменша середня вартість навчання на денній формі у БДФЕУ (7500 грн.), а на заочній - у КНТЕУ (2708 грн.). Аналогічно найвищими

середніми вартостями навчання на денній та заочній формах навчання є в ЧНУ ім. Ю. Федьковича (7714 грн., 3870 грн.). Лідера за середньою вартістю навчання на освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр чітко не визначено, оскільки ціни у КНТЕУ та БДФЕУ майже однакові.

Так само середню вартість навчання на освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст ми представили на рис. 2, де уточнили вартість навчання на денній та заочній формах навчання. Аналізуючи рисунок, зазначимо, що в ЧНУ середня вартість складає 9957 грн., заочній - 7500 грн., у БДФЕУ на денній - 7500 грн., заочній - 3500 грн., у КНТЕУ на денній - 8592 грн., заочній - 4569 грн. Найвища середня вартість за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст на денній формі

Вартість навчання за один рік у КНТЕУ станом на 1.01.12 року, м. Чернівці

Галузь знань	Спеціальність	Бакалавр		Спеціаліст		Магістр	
		денна форма	заочна форма	денна форма	заочна форма	денна форма	заочна форма
Економіка та підприємництво	Економічна кібернетика	7880	-	8800	-	8420	5030
	Маркетинг	7290	2740	8030	4130	9220	4750
	Економіка підприємства	7290	2740	8030	4610	8420	4840
	Банківська справа	8160	2740	-	-	-	-
	Облік і аудит в підприємстві	7980	2740	8800	4610	9220	4840
	Міжнародна економіка	8380	2740	8970	4800	9390	-
	Рекламний бізнес	7290	2740	-	-	-	-
	Державні фінанси	8160	2740	8800	5015	9220	5780
Менеджмент	Товарознавство і комерційна діяльність	6700	2550	-	4130	-	-
	Товарознавство та експертиза в митній справі	6700	2550	-	-	-	-
	Менеджмент організацій торгівлі	8160	2740	8800	4610	14000	6840
	Менеджмент готельного, курортного і туристичного сервісу	8160	2740	8800	4610	-	-
	Туризм	7290	2740	8300	4610	-	-

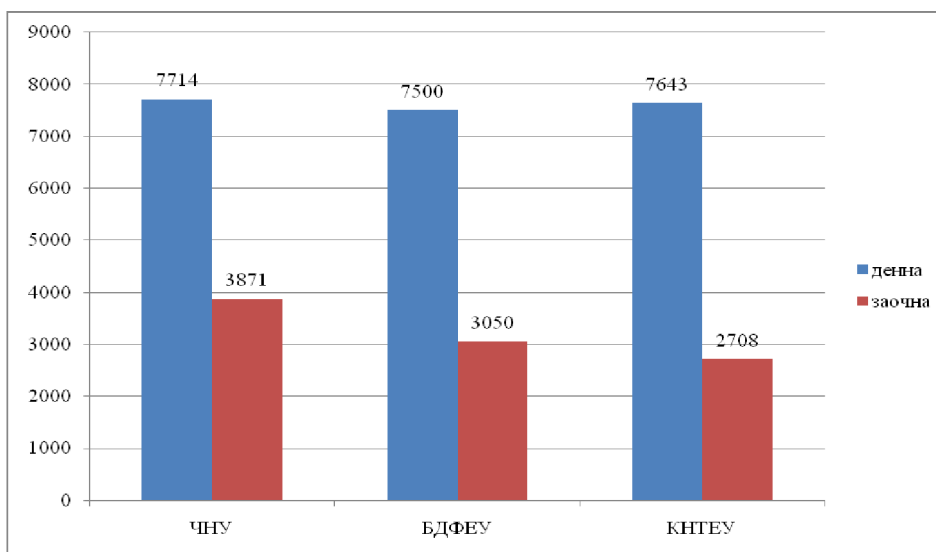

Рис. 1. Співвідношення середньої вартості навчання (у грн.) на освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр ВНЗ III-IV рівнів за 2011/2012 н.р. у м. Чернівці

навчання в ЧНУ (9957 грн.), заочній теж у ЧНУ (7500 грн.). Найнижча середня вартість за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст на денній формі навчання в БДФЕУ (7500 грн.), заочній однозначно в БДФЕУ (3500 грн.). Ціновим лідером за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст на денній та заочній формах навчання є БДФЕУ.

На рис 3 представлено середню вартість навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр на денній та заочній формах навчання.

Згідно з рисунком, у ЧНУ середня вартість навчання на денній формі складає 11129 грн, заочній - 10120 грн, у БДФЕУ на денній - 7500 грн, заочній - 3500 грн, у КНТЕУ на денній - 9270 грн, заочній - 5346 грн.

Найвища середня вартість за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр на денній формі навчання - в ЧНУ (11129 грн.), заочній - у ЧНУ (10120 грн.). Найнижча середня ціна по освітньо-кваліфікаційному рівню магістр на денній формі навчання у БДФЕУ (7500 грн.), заочній -

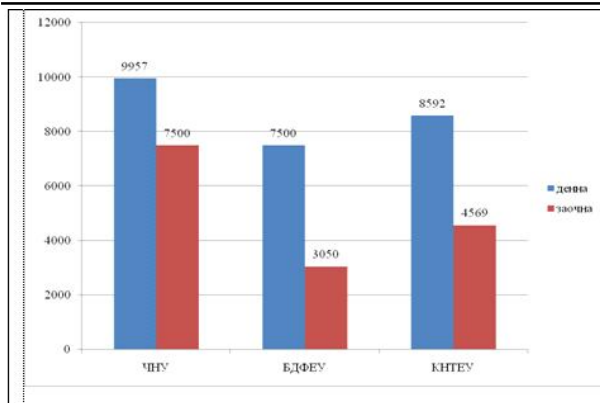

Рис. 2.. Співвідношення середньої вартості навчання (у грн.) на освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст ВНЗ III-IV рівнів за 2011/2012 н.р. у м. Чернівцях

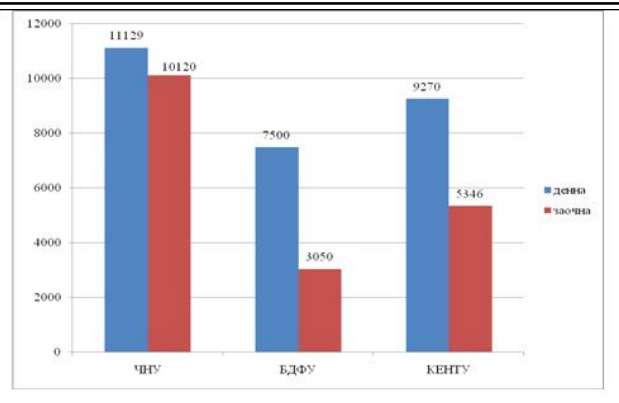

Рис. 3.. Співвідношення середньої вартості навчання (у грн.) на освітньо-кваліфікаційний рівень магістр ВНЗ III-IV рівнів за 2011/2012 н.р., у м. Чернівцях

однозначно у БДФЕУ (3500 грн.). Ціновим лідером за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр на денній та заочній формах навчання є БДФЕУ.

На рис. 4 представлені середні вартості навчання на ряд напрямків підготовки спеціальностей, які пропонують ЧНУ, БДФЕУ, КНТЕУ.

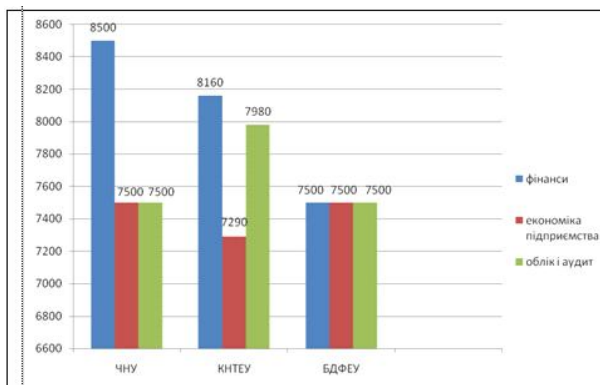

Рис. 4. Співвідношення вартості навчання (у грн.) на деякі напрямки підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр, денної форми навчання у ВНЗ III-IV рівнів за 2011/2012 н.р. у м. Чернівцях

Вартість навчання за напрямком підготовки фінанси денної форми в ЧНУ складає 8500 грн., КНТЕУ - 8160 грн., БДФЕУ - 7500 грн. На напрям підготовки економіка підприємства середня вартість складає в ЧНУ - 7500 грн., КНТЕУ - 7290 грн., БДФЕУ - 7500 грн. А на напрям підготовки облік і аудит середня вартість в ЧНУ складає 7500 грн., КНТЕУ - 7980 грн., БДФЕУ - 7500 грн. Отримавши такий діапазон цін, ми можемо стверджувати, що лідером на чернівецькому ринку вищої освіти за середньою вартістю навчання за напрямком підготовки фінанси є БДФЕУ (7500 грн.), за напрямком підготовки економіка підприємства (7290 грн.) і на спеціальність облік і аудит - БДФЕУ та ЧНУ.

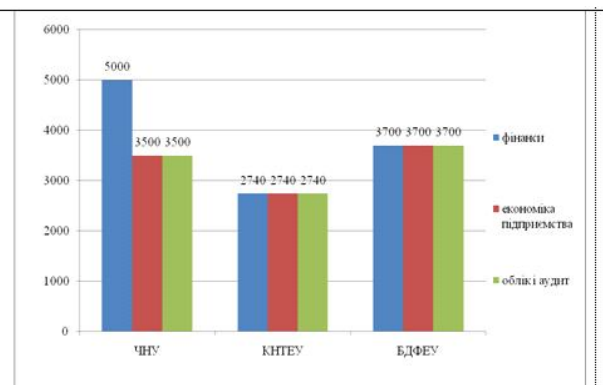

Рис. 5. Співвідношення вартості навчання (у грн.) на деякі види спеціальностей за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр, заочної форми навчання у ВНЗ III-IV рівнів за 2011/2012 н.р. у м. Чернівцях

Рис. 5 демонструє середні вартості навчання на ряд напрямків підготовки заочної форми навчання у ВНЗ м. Чернівців (ЧНУ, БДФЕУ, КНТЕУ).

Як бачимо, вартість навчання на напрям підготовки фінанси заочної форми в ЧНУ складає 5000 грн., КНТЕУ - 2740 грн., БДФЕУ - 3700 грн. На напрям підготовки економіка підприємства середня вартість складає в ЧНУ - 3500 грн., КНТЕУ - 2740 грн., БДФЕУ - 3700 грн. А на спеціальність облік і аудит в ЧНУ складає 3500 грн., КНТЕУ - 2740 грн., БДФЕУ - 3700 грн.

Проаналізувавши середні ціни на дані напрями підготовки по заочній формі навчання, можемо стверджувати, що лідером на чернівецькому

ринку вищої освіти за середньою вартістю навчання за напрямком підготовки фінанси (27400 грн.), за напрямком підготовки економіка підприємства (7290 грн.) та за напрямком підготовки облік і аудит (2740 грн.) є однозначно КНТЕУ.

Таку ж ситуацію демонструє нам рис.6, але вже за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст

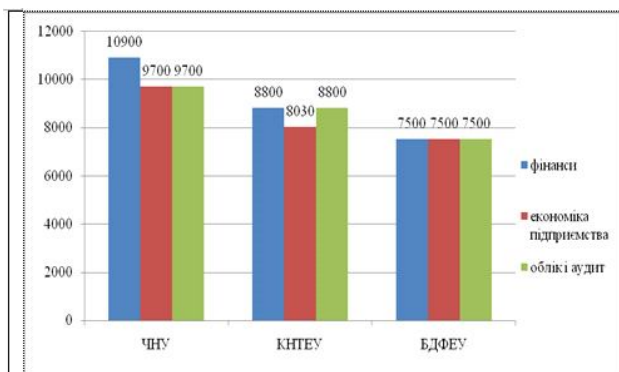

Рис. 6. Співвідношення вартості навчання (у грн.) на деякі види спеціальностей за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст, денної форми навчання у ВНЗ III-IV рівнів за 2011/2012 н.р. у м. Чернівцях

денної форми навчання. У ЧНУ вартість навчання на спеціальність фінанси вартість складає 10900 грн., економіка підприємства та облік і аудит - 9700 грн., у КНТЕУ на фінанси й облік і аудит - 8800 грн., економіка підприємства - 8030 грн. у БДФЕУ вартість навчання на ці ж спеціальності складає 7500 грн.

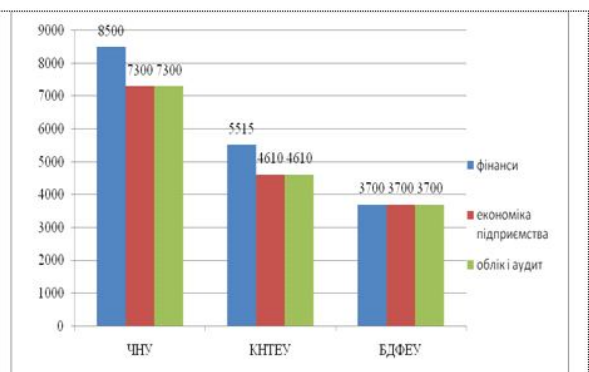

Рис. 7. Співвідношення вартості навчання (у грн.) на деякі види спеціальностей за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст, заочної форми навчання у ВНЗ III-IV рівнів за 2011/2012 н.р. у м. Чернівцях

Рис. 7 демонструє співвідношення вартості навчання, де в ЧНУ на спеціальність фінанси складає 8500 грн., економіка підприємства й облік і аудит - 7300 грн. У КНТЕУ на спеціальність фінанси - 5515 грн., облік і аудит та економіка підприємства - 4610 грн. Однозначним лідером є БДФЕУ, оскільки вартість навчання на всіх спеціальностях заочної форми становить 3700 грн.

Щодо освітньо-кваліфікаційного рівня магістр денної форми навчання, то тут співвідношення цін між університетами коливаються в ЧНУ від 12000 грн. до 10900 грн., в КНТЕУ від 9220 грн. до 8420 грн. Зазначимо, що в БДФЕУ ціни для усіх спеціальностей складає 7500 грн.

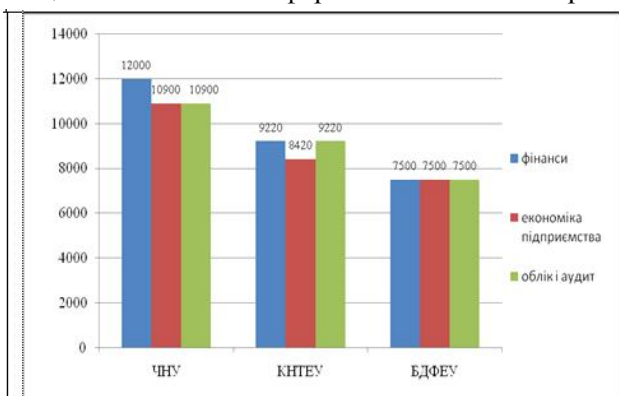

Рис. 8. Співвідношення вартості навчання (у грн.) на деякі види спеціальностей за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр, денної форми навчання у ВНЗ III-IV рівнів за 2011/2012 н.р. у м. Чернівцях

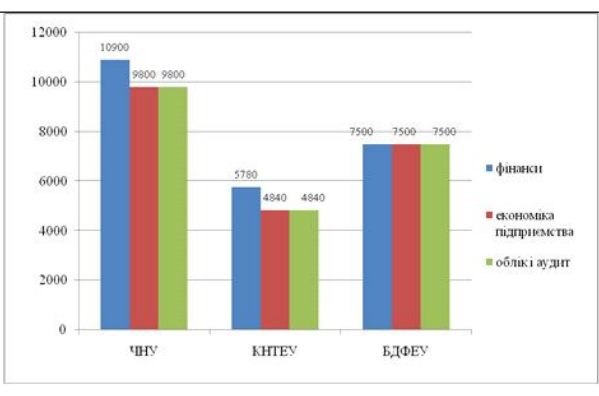

Рис. 9. Співвідношення вартості навчання (у грн.) на деякі види спеціальностей за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр, заочної форми навчання у ВНЗ III-IV рівнів за 2011/2012 н.р. у м. Чернівцях

Аналогічно і на заочній формі навчання співвідношення вартості, представлених на рис.9 коливаються в ЧНУ - від 10900 грн. до 9800 грн.,

в КНТЕУ - від 5780 грн. до 4840 грн., у БДФЕУ становить 7500 грн. на всі спеціальності.

Висновки. На основі проведеного цінового

моніторингу можна визначити конкурентні стратегії ВНЗ на ринку освітніх послуг міста Чернівців. ЧНУ ім. Ю. Федьковича у своїй діяльності використовує конкурентну стратегію престижних цін, оскільки, як видно з отриманих даних, середня вартість навчання за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями та середня вартість навчання за різними спеціальностями досить висока, порівняно з конкурентами на чернівецькому ринку освітніх послуг. Чернівецький торговельно-економічний інститут використовує у своїй діяльності стратегію цін за спеціалізацією, тобто вона полягає в задоволенні потреб обраного цільового сегмента ліпше, ніж конкуренти. Така стратегія ВНЗ може спиратися як на диференціацію, так і на лідерство по витратах, або і на те, і на інше, але тільки в рамках цільового сегмента.

Однозначно лідером на чернівецькому ринку вищої освіти є Буковинський державний фінансовий університет, який використовує стратегію цінового лідера. Тобто у ВНЗ найнижчі ціни на чернівецькому ринку освітніх послуг порівняно з конкурентами, а це дає змогу стверджувати, що стратегія цінового лідерства передбачає досягнення найменшого в галузі рівня витрат. Низькі витрати дозволяють установлювати низькі ціни. А це, в свою чергу сприяє збільшенню частки ринку і, врешті-решт, рентабельності.

Список літератури:

1. Зінченко В. О. Розробка цінової стратегії в галузі вищої освіти/ С. Ю. Кучеренко // Економічний вісник Донбасу - № 1 (15) - 2009
2. Кучеренко С. Ю. Ціноутворення на ринку освітніх послуг / С. Ю. Кучеренко // Вісник Черкаського університету - №152 - 2011. - С.114.
3. Штефаніч Д.А. Особливості ціноутворення на ринку освітніх послуг / Д.А. Штефаніч, С.Б. Семенюк // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. - Вип. 7. - 2008. - С.29-33.
4. <http://www.cdu.edu.ua/> - офіційний сайт Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
5. <http://bsfa.edu.ua/> - офіційний сайт Буковинського державного фінансово-економічного університету
6. <http://www.chtei-knteu.cv.ua/ua/index/> - офіційний сайт Чернівецького торговельно-економічного інституту

Аннотация

Надежда Романюк

ЦЕНОВОЙ МОНИТОРИНГ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ ВУЗОВ М. ЧЕРНОВЦЫ КАК ИНСТРУМЕНТ РЕАЛИЗАЦИИ КОНКУРЕНТНОЙ СТРАТЕГИИ

Проанализированы мониторинг цен на образовательные услуги высших учебных заведений г. Черновцы. Определены какие конкурентные стратегии по стоимости обучения использует в своей деятельности вузов на рынке образовательных услуг.

Ключевые слова: мониторинг цен, образовательная услуга, конкурентная стратегия.

Annotation

Nadiya Romaniuk

PRICE MONITORING OF EDUCATIONAL SERVICES UNIVERSITIES FROM CHERNIVTSI AS A INSTRUMENT OF COMPETITIVE STRATEGY

The monitoring of prices for educational services of higher education institutions Chernivtsi is explored in the article. Determined what competitive strategies regarding tuition uses in his work, university education market.

Keywords: price monitoring, educational service, competitive strategy.